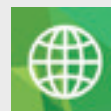

Különjelentés

**Teremt-e többletértéket
az AKCS beruházási keret?**EURÓPAI
SZÁMVEVŐSZÉK

EURÓPAI SZÁMVEVŐSZÉK
12, rue Alcide De Gasperi
1615 Luxembourg
LUXEMBURG

Tel. +352 4398-1

E-mail: eca-info@eca.europa.eu
Internet: <http://eca.europa.eu>

Twitter: @EUAuditorsECA
YouTube: EUAuditorsECA

Bővebb tájékoztatást az Európai Unióról az interneten talál (<http://europa.eu>).

Luxembourg: Az Európai Unió Kiadóhivatala, 2015

Print	ISBN 978-92-872-3143-7	ISSN 1831-0893	doi:10.2865/21075	QJ-AB-15-015-HU-C
PDF	ISBN 978-92-872-3109-3	ISSN 1977-5733	doi:10.2865/555778	QJ-AB-15-015-HU-N
EPUB	ISBN 978-92-872-3100-0	ISSN 1977-5733	doi:10.2865/05470	QJ-AB-15-015-HU-E

© Európai Unió, 2015
A sokszorosítás a forrás megjelölésével megengedett.

Printed in Luxembourg

Különjelentés**Teremt-e többletértéket
az AKCS beruházási keret?**

(az EUMSZ 287. cikke (4) bekezdésének második
albekezdése alapján)

A számvevőszéki különjelentések egy adott költségvetési vagy irányítási területre vonatkozó teljesítmény- és szabályszerűségi ellenőrzés eredményeit mutatják be. Annak érdekében, hogy ellenőrzései maximális hatást érjenek el, ezek megválasztásakor és megtervezésekor a Számvevőszék tekintetbe veszi a teljesítmény-, illetve szabályszerűségi kockázatokat, az érintett bevétel vagy kiadás nagyságát, a várható fejleményeket, valamint a politika és a nagyközönség érdeklődését.

Ezt a teljesítmény-ellenőrzést a külső fellépésekkel kapcsolatos kiadási területekre szakosodott, Karel Pinxten számvevőszéki tag elnökölte III. Kamara végezte. Az ellenőrzést Klaus-Heiner Lehne számvevőszéki tag vezette, Michael Weiss, kabinetfőnök; Sabine Hiernaux-Fritsch, osztályvezető; Lars Markström, az ellenőrző csoport vezetője; Polina Cherneva és Athanasios Tsamis számvevők támogatásával.

Balról jobbra: S. Hiernaux-Fritsch, M. Weiss, K.-H. Lehne, A. Tsamis, L. Markström

Bevezetés

Glosszárium és rövidítések

I–VII Összefoglaló

1–10 Bevezetés

1–9 A beruházási keret létrehozása

10 A beruházási keret által teremtett többletérték

11–13 Az ellenőrzés hatóköre és módszere

14–37 Észrevételek

14–27 A beruházási keret műveletei összességükben összhangban vannak más uniós fejlesztési együttműködési intézkedésekkel

16–18 A projektek feltérképezése és kiválasztása

19–27 Finanszírozási konstrukciók

28–37 A beruházási keret hozzáférést nyújt hosszú távú finanszírozási lehetőségekhez, helyi pénznemben történő hitelezési lehetőségeket biztosít, és katalizáló hatása is van

29–30 Hosszú távú finanszírozás

31–33 Helyi pénznemben történő finanszírozás

34–37 Katalizáló hatás

38–42 Következtetések és ajánlások

I. melléklet Jóváhagyott műveletek, aláírt szerződések, és az AKCS beruházási keret részére folyósított összegek (évenként és összesítve)

II. melléklet Pénzügyi eszközönkénti lebontás

III. melléklet A Számvevőszék által megvizsgált projektek

Az Európai Beruházási Bank válasza

AKCS: Afrikai, karibi és csendes óceáni államok

EBB: Európai Beruházási Bank

Az Európai Unió működéséről szóló szerződés 309. cikke szerint az EBB feladata, hogy hozzájáruljon a belső piac fejlődéséhez. A Cotonoui Megállapodás értelmében a Bank az AKCS beruházási keretet is kezeli.

EFA-k: Európai Fejlesztési Alapok

Az Európai Fejlesztési Alapok az Európai Unió fejlesztési együttműködés keretében nyújtott fő segélyezési eszköze az afrikai, karib-tengeri és csendes-óceáni államok, valamint a tengerentúli országok és területek vonatkozásában. A 2000. június 23-án Cotonouban húsz évre aláírt partnerségi megállapodás (Cotonoui Megállapodás) biztosítja jelenleg a keretet az Európai Uniónak az ezekkel az országokkal és területekkel fenntartott kapcsolataihoz. A megállapodás központi célja a szegénység mérséklése, majd végső soron felszámolása.

Kkv-k: Kis- és középvállalkozások

TOT: Tengerentúli országok és területek

Uniók külképviselet: Az Európai Uniót világszerte 139 uniós külképviselet és iroda képviseli. Az uniós külképviseletek az Európai Bizottsághoz tartoznak, de az EU egészének érdekeit szolgálják.

I

A Cotonoui Megállapodás által létrehozott AKCS beruházási keret 2003-ban kezdte meg működését húszéves időtartamra. A beruházási keret célja a magáncégek és a kereskedelmi alapon vezetett állami szektorbeli cégek beruházásainak finanszírozása valamennyi gazdasági ágazatban. A keret különböző pénzügyi eszközök révén közép és hosszú távú finanszírozás nyújtásával fenntartható gazdasági, társadalmi és környezeti előnyök elérésére törekszik.

II

A beruházási keret, amelynek tőkét a kilencedik, tizedik és tizenegyedik Európai Fejlesztési Alapok biztosítják, a tervek szerint pénzügyileg fenntartható, kockázatviselő rüfirozó alapként működik. A keret tőkéje összesen 3685 millió euró. A tagállamok a tőke-hozzájárulásukat közvetlenül a keretet kezelő Európai Befektetési Banknak (EBB) fizetik be.

III

Ellenőrzésünk során 2011 és 2014 között aláírt szerződésekhez kapcsolódó műveletek alapján igyekeztünk megítélni, hogy a beruházási keret hozott-e létre többletértéket az afrikai, karibi és csendes-óceáni (AKCS) országokkal folytatott uniós fejlesztési együttműködés terén. Megvizsgáltuk, hogy a beruházási keret műveletei összhangban voltak-e az AKCS-országoknak nyújtott más uniós fejlesztési támogatásokkal, valamint értékeltük, hogy a keret mennyiben volt sikeres a hosszú távú finanszírozási lehetőségekhez való hozzáférés, valamint hitelek helyi pénznemben történő nyújtása szempontjából. Végezetül értékeltük azt is, hogy a keret műveleteinek volt-e katalizáló hatása.

IV

Megállapítottuk, hogy a beruházási keret valóban nyújt többletértéket az AKCS-országokkal folytatott uniós fejlesztési együttműködés terén.

V

A beruházási keret műveletei összességükben összhangban vannak az AKCS-országokkal folytatott uniós fejlesztési együttműködéssel. Az Impact finanszírozási keret finanszírozásában is indultak projektek. Nem mindig tartották be azt a szerződéses kötelezettséget, hogy a végső kedvezményezetteket tájékoztatni kell az EBB-től, illetve a beruházási keretből származó finanszírozásról, továbbá a technikai segítségnyújtás során sem mindig a kis- és középvállalkozásokat (kkv-k) célozták meg.

VI

A beruházási keret egyrészt hosszú távú hiteleket, másrészt helyi pénznemben történő finanszírozási lehetőségeket nyújt. Emellett pozitív katalizáló hatása is van.

VII

Jelentésünk végén két ajánlást fogalmazunk meg, amelyek célja a beruházási keret által teremtett többletérték további növelése.

A beruházási keret létrehozása

01

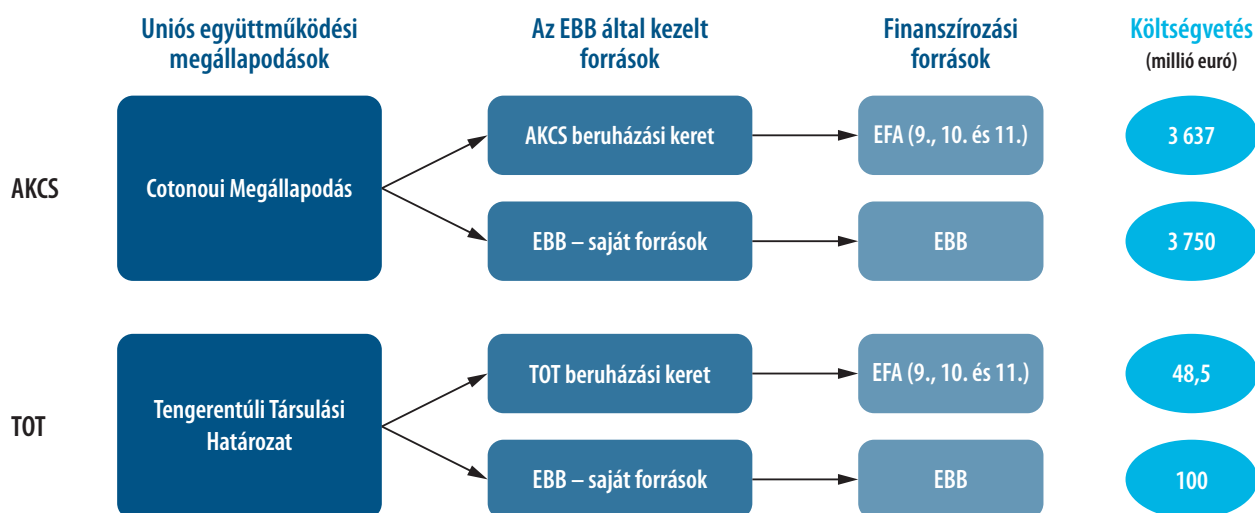
A beruházási keretet a Cotonoui Megállapodás¹ és a Tengerentúli Társulási Határozat² keretében 2003-ban, húszéves időtartamra hozták létre. A beruházási keret célja a magáncégek és a kereskedelmi alapokon vezetett állami szektorbeli cégek beruházásainak finanszírozása valamennyi gazdasági ágazatban (szolgáltatás, energia, telekommunikáció, közlekedés stb.). A keret különböző pénzügyi eszközök révén közép- és hosszú távú finanszírozás nyújtásával fenntartható gazdasági, társadalmi és környezeti előnyök elérésére törekszik.

02

A keret forrásait az Európai Beruházási Bank (EBB) saját forrásai is kiegészítik. A beruházási keretből és az EBB saját forásaiból az afrikai, karibi és csendes-óceáni (AKCS) államok csoportja, illetve a tengerentúli országok és területek (TOT-ok) számára nyújtott finanszírozás fő összetevőit az **1. ábra** mutatja be.

- 1 AKCS–EK partnerségi megállapodás (Cotonoui Megállapodás) (HL L 317., 2000.12.15., 3. o.).
- 2 A Tanács 2001. november 27-i 2001/822/EK határozata az Európai Közösség és a tengerentúli országok és területek társulásáról (HL L 314., 2001.11.30., 1. o.).

1. ábra A beruházási keretből és az EBB saját forásaiból az AKCS-országok és a TOT-ok számára nyújtott finanszírozás áttekintése

Forrás: Az Európai Számvevőszék az EBB adatai alapján.

03

A tagállamok a beruházási kerethez hozzájárulásukat közvetlenül az Európai Befektetési Banknak (EBB) fizetik be. A források elkülönítése a kilencedik, tizedik és tizenegyedik Európai Fejlesztési Alap (EFA) keretében történik. A beruházási keretet az EBB kezeli az Unió nevében és az Unió kockázata³, továbbá – csakúgy mint az EFA-k esetében – az Unió általános költségvetésének keretein kívül. A beruházási keret nem tartozik a Számvevőszék megbízhatósági nyilatkozat keretében végzett éves ellenőrzésének hatáskörébe, és az Európai Parlament zárszámadásának sem képezi tárgyát⁴.

04

A beruházási keret rülirozó alapként működik: a bevételeket és a törlesztéseket felhasználják az újabb műveletek finanszírozására, hogy az alap pénzügyileg fenntartható legyen. A kilencedik, tizedik és a tizenegyedik EFA keretében a beruházási keret teljes költségvetése 3685,5 millió euró volt. 2014 végéig a tagállamok befizetései összesen 2057 millió eurót tettek ki. A beruházási keret AKCS-országokkal kapcsolatos portfólióját részletesebben az **1. melléklet** mutatja be.

05

A 11. EFA keretében a beruházási keret alaptőkéjét 500 millió euróval megemelték, amely összeget célzott pénzalapként („Impact finanszírozási keret”) kívánják felhasználni olyan projektek finanszírozásához, amelyek a fejlesztés tekintetében erőteljesebb hatást fejtenek ki.

06

A beruházási keret mérlegben kívüli tételként szerepel az EBB beszámolójában. A beruházási keret portfóliója 2010 vége és 2014 vége között 2,8 milliárd euróról 4,5 milliárd euróra nőtt. Ezen időszak bevételeit az **1. háttér-magyarázat** mutatja be.

07

A Cotonoui Megállapodás értelmében a beruházási keret műveleteinek a piaci feltételeken kell alapulniuk, és el kell kerülniük a helyi piac torzítását, illetve a magánfinanszírozás forrásainak kiszorítását. A beruházási keretnek továbbá törekednie kell arra, hogy a hosszú távú helyi források mozgósításának és a magánbefektetők és hitelezők bevonásának a katalizátorként szolgáljon⁵.

- 3 A 11. Európai Fejlesztési Alapra alkalmazandó pénzügyi szabályzatról szóló, 2015. március 2-i (EU) 2015/323 tanácsi rendelet (HL L 58., 2015.3.3., 17. o.) 51. cikke.
- 4 Mindazonáltal a Parlament a beruházási kerettel kapcsolatban több ajánlást is megfogalmazott a 2013-as zárszámadásra vonatkozó 2015. április 29-i határozatában: Az Unió általános költségvetése – a 8., 9. és a 10. EFA, P8_TA-PROV(2015)0120, 53–63. bekezdés.
- 5 Részletesen lásd: a Cotonoui Megállapodás II. melléklete 3. cikke (1) bekezdésének a) és b) pontja.

A beruházási keret portfóliója és bevétele a 2011–2014-es időszakban (millió euró)

	2011	2012	2013	2014
Aláírt szerződések (összesített)	3 009,1	3 364,1	3 835,6	4 488,2
Tárgyévi összes bevétel	78,4	45,7	10,3	31,2

Forrás: EBB.

08

A finanszírozási feltételeket illetően a beruházási keretből nyújtott finanszírozás, illetve az EBB saját forrásaiból származó hitelek közötti alapvető különbség a hitelkockázat mértékében rejlik. Míg az EBB saját forrásaiból csak megbízható garanciákkal vagy más fedezettel biztosított hitelek nyújthatók, a beruházási keretből nyújtott finanszírozás esetében magasabb kockázati szint is megengedett. Az EBB saját forrásaiból főként a közszférában megvalósítandó projektekhez nyújtanak hiteleket.

09

A beruházási keret elsősorban pénzügyi közvetítőknek biztosít hitelkeretet, tőkebefektetések révén kockázati tőkét nyújt és infrastrukturális projekteket finanszíroz (lásd: **II. melléklet**).

A beruházási keret által teremtett többlettérték

10

Az EBB szerint a beruházási keret főként az alábbi három konkrét módon hozhat létre többlettértéket⁶:

- a) hosszú távú finanszírozási lehetőségekhez való hozzáférés biztosításával az AKCS-országok kedvezményezettjei részére;
- b) helyi pénznemben történő finanszírozási lehetőségek nyújtásával;
- c) a kedvezményezettek hitelképességének növelésével és más finanszírozási források mozgósításával, katalizáló hatás céljából.

6 2014-es éves jelentés az EBB tevékenységéről az afrikai, karibi és csendes-óceáni országokban, valamint a tengerentúli területeken, 17. o. (<http://www.eib.org/infocentre/publications/all/investment-facility-annual-report-2014.htm?lang=en>).

11

Megvizsgáltuk, hogy a beruházási keret hozott-e létre többletértéket az afrikai, karibi és csendes-óceáni (AKCS) országokkal folytatott uniós fejlesztési együttműködés terén. Ennek során főként az alábbi két kérdésre kerestük a választ:

- a) A beruházási keret műveletei összhangban vannak az AKCS-országokat célzó, az uniós fejlesztési együttműködés keretében végrehajtott más intézkedésekkel?
- b) A beruházási keret nyújt-e hozzáférést hosszú távú finanszírozási lehetőségekhez és helyi pénznemben történő hitelezési lehetőséget, illetve van-e katalizáló hatása?

12

Ellenőrzésünk rövid és célzott volt (2015 januárja és májusa között került rá sor), és ezen a konkrét területen ez volt a Számvevőszék első ellenőrzése. Ehhez a beruházási keretből az AKCS-országokban megvalósult olyan műveleteket vettünk alapul, amelyek aláírása 2011 és 2014 között történt. Az EBB saját forrásaiból finanszírozott műveletek nem képezték az ellenőrzés tárgyát, mert ezek kívül esnek a Számvevőszék hatáskörén. A TOT-oknak nyújtott finanszírozásra szintén nem terjedt ki az ellenőrzés, mivel az e téren érintett összegek igen jelentéktelenek voltak. Az ellenőrzés nem terjedt ki a rövid, illetve hosszú távú eredmények értékelésére, ezért az AKCS beruházási keret eredményessége tekintetében nem vontunk le következtetést.

13

Ellenőrzési munkánk analitikai vizsgálatból, az EBB és a Bizottság munkatársaival készített interjúkból és a műveletekből álló minta részletes ellenőrzéséből állt. Továbbá Kenyában és Ugandában helyszíni ellenőrzést végeztünk. A minta, amely egy sor pénzügyi eszközt, illetve ágazatot fedett le, 20 olyan műveletet tartalmazott, amelyek finanszírozást kaptak a beruházási keretből (lásd: **III. melléklet**). A minta a beruházási keret AKCS-országokbeli kedvezményezettekkel 2011 és 2014 között aláírt összes szerződésének 35%-át fedte le.

A beruházási keret műveletei összességükben összhangban vannak más uniós fejlesztési együttműködési intézkedésekkel

14

Megvizsgáltuk, hogy a beruházási keret műveletei összhangban vannak-e az AKCS-országokat célzó, az uniós fejlesztési együttműködés keretében végrehajtott más intézkedésekkel. Ennek során vizsgálataink a kiválasztási eljárásokra és a finanszírozási konstrukciókra irányultak. A megvizsgált 20 művelet alapján az a véleményünk, hogy e műveletek összhangban vannak a Cotonoui Megállapodásban általánosan megfogalmazott uniós fejlesztési politikával.

15

Az Impact finanszírozási keret (IFE) lehetővé teszi, hogy a beruházási keret nagyobb kockázatú, de a fejlesztés terén nagyobb hatással is kecsegtető projekteket is támogasson. Az IFE óriási potenciállal rendelkezik a más uniós fejlesztési együttműködési intézkedésekkel való összhang növelése szempontjából, mivel olyan projektekre összpontosít, amelyek a fejlesztés terén jelentős hatást fejtenek ki és átfogó céljuk a szegénység csökkentése. Az alkalmazandó pénzügyi eszközökre vonatkozó 2014. áprilisi határozatot követően 2014 végéig két projekt jóváhagyása történt meg.

A projektek feltérképezése és kiválasztása

16

A projektek feltérképezését és kiválasztását az EBB luxembourgi székhelyéről koordinálja. Ehhez igénybe veszi az AKCS-országokban tevékenykedő képviselőit, és konzultál az adott országokban működő uniós külképviseletekkel is. A közelmúltban politikai döntés született az EBB AKCS-országbeli jelenlétének fokozásáról és az EBB helyi irodáinak az uniós külképviseleteken történő elhelyezéséről, ami várhatóan tovább javítja az EBB és a Bizottság közötti együttműködést.

17

Az EBB által elkészített finanszírozási javaslatok tartalmazzák a projekt leírását, valamint azt, hogy a projekt hogyan illeszkedik az Unió adott ország-, illetve regionális támogatási stratégiájába. Amikor a finanszírozási javaslat benyújtásra kerül a Beruházási Keret Bizottsághoz⁷, az Európai Bizottságot felkérjük, hogy véleményezze, a javaslat összhangban van-e az Unió fejlesztési politikájával. A Beruházási Keret Bizottság elfogadása után a javaslatot benyújtják az EBB igazgatótanácsának: ez a testület hozza meg a végleges finanszírozási határozatot.

18

A Bizottság az általunk áttekintett 20 művelet mindegyike esetében kedvező véleményt fogalmazott meg. Amennyiben a Bizottságnak észrevételei voltak, azokat a Beruházási Keret Bizottság adott ülésén tárgyalták meg.

7 A Beruházási Keret Bizottságot az AKCS–EK partnerségi megállapodás alapján létrehozott 10. Európai Fejlesztési Alap végrehajtásáról szóló, 2007. május 14-i 617/2007/EK tanácsi rendelet (HL L 152., 2007.6.13., 1. o.) 13. cikke hozta létre. A bizottság a tagállamok képviselőiből, valamint a Bizottság szavazati joggal nem rendelkező képviselőjéből áll.

Finanszírozási konstrukciók

Hitelkeretek

19

A beruházási keret az AKCS-országok kis- és középvállalkozásainak (kkv-k) finanszírozási igényeit elsősorban pénzügyi közvetítőknek biztosított hitelkeretek révén elégíti ki. A finanszírozást a kkv-knak „továbbhitelező” pénzügyi közvetítők révén potenciálisan sokkal több kkv érhető el költséghatékony módon, mint az EBB közvetlen hitelezési műveletei révén. A pénzügyi közvetítőkkel való együttműködés révén a beruházási keret a magánszektorban végbemenő alapvető gazdasági fejleményekkel kapcsolatos információkhoz juthat hozzá.

20

Az EBB a pénzügyi közvetítőket együttműködésre gondos átvilágítás révén választja ki, amelynek során a következőket vizsgálja: korábbi teljesítmény, jövőstratégia, valamint az, hogy az adott pénzügyi közvetítő mekkora hangsúlyt helyez arra, hogy a kkv-k széles körének nyújtson hitelt. A beruházási keret pénzügyi közvetítőkkel való együttműködése kétszeres előnnyel jár: a) a beruházási keret a pénzügyi közvetítőknek biztos hosszú távú finanszírozást nyújt, és

ezzel fejleszti a helyi pénzügyi szektort, továbbá b) a kkv-knak történő továbbhitelezésre ösztönzi a pénzügyi közvetítőket.

21

A hitelkeretek megfelelő felhasználására irányuló jogosultsági ellenőrzések részeként az EBB létrehozott egy ún. „elosztási eljárást”, amelynek során az EBB a végső felhasználókat még a hitelkeretek pénzügyi közvetítőnek történő kifizetése előtt jóváhagyja⁸. Az eljárás keretében a pénzügyi közvetítőnek minden egyes végső kedvezményezettrel kötött továbbhitelezési megállapodás esetében fel kell tüntetnie az EBB-t, illetve a beruházási keretet, és be kell számolnia az EBB-nek a hitelkeret felhasználásáról.

22

Az elosztási eljárás hasznos eszköz a végső kedvezményezettek jogosultságának ellenőrzésére, és nem sok más fejlesztési finanszírozási intézmény alkalmazza. Megállapítottuk, hogy az elosztási eljárás a mintában szereplő ugandai projektek esetében a terveknek megfelelően zajlott, a kenyai projektek esetében az EBB, illetve a beruházási keret feltüntetését illetően azonban nem (lásd: **2. háttérmagyarázat**).

8 Mikrofinanszírozás esetében nem alkalmazandó ez az „elosztási eljárás”, ilyenkor a pénzügyi közvetítők összesített elosztási listát bocsátanak az EBB rendelkezésére.

A beruházási keret által nyújtott finanszírozás pénzügyi közvetítők általi felhasználása

A Kenyában felkeresett három bank egyike sem tüntette fel a beruházási keret által nyújtott finanszírozást a kkv-kkal kötött továbbhitelezési megállapodásokban. A pénzügyi közvetítők tehát e tekintetben nem teljesítették szerződésben foglalt kötelezettségeiket, és a végső felhasználók nem kaptak tájékoztatást arról, hogy a finanszírozás forrása a beruházási keret volt.

23

A pénzügyi közvetítőknek nyújtott hitelkeretek közül több kiegészül különböző típusú technikai segítségnyújtással⁹. Bár a cél az volt, hogy a végső kedvezményezettek – vezetői képzés vagy projektfejlesztés formájában – technikai segítségnyújtásban is részesüljenek, megállapítottuk, hogy a vizsgált hitelkeretek esetében a pénzügyi közvetítők nem tájékoztatták a kkv-kat annak lehetőségéről, hogy ilyen jellegű technikai segítségnyújtásban részesülhetnek.

Tőkebefektetések

24

A Cotonoui Megállapodás lehetővé teszi kockázati tőke nyújtását tőkebefektetés formájában, rendszerint ellenőrzésre nem jogosító kisebbségi részesedésként¹⁰. A tőkebefektetés növekedési tőkét biztosít a kkv-k számára a pénzügyi integráció, a munkahelyteremtés és a vállalkozási készség elősegítése céljából. Az EBB tőkebefektetésre legfeljebb saját tőkeellátottsága 20%-ának megfelelő összeget használhat fel. 2014 végéig a beruházási keret tőkebefektetésre tőkeellátottsága 13%-át használta fel.

25

A beruházási keret mind közvetlenül, vállalatok részvényeinek megvásárlásával, mind közvetetten, magántőkealapok révén végez tőkebefektetéseket (lásd: a **3. háttérmagyarázat** példája). A tőkebefektetések a hitelekhez képest több aktív irányítást tesznek szükségessé az EBB részéről. Az EBB jellemzően részt vesz az alapok tanácsadó bizottságában, ahol biztosíthatja a megválasztott stratégiákkal és az uniós fejlesztési politikával való összhangot. A magántőkealapok társadalmi hatású célokat is igyekeznek megvalósítani (lásd: a **8. háttérmagyarázat** példája: **Mikrofinanszírozási alap**).

9 Pl. kockázattértékelés, átvilágítás, vezetői képzés, projektfejlesztés.

10 A Cotonoui Megállapodás II. mellékletének 2. cikke.

Magántőkealap révén történő beruházás (példa)

A beruházási keret jóváhagyott egy 10 millió euró összegű, kelet-afrikai országok középvállalkozásaiba történő befektetések céljából létrehozott magántőkealapba történő befektetést. Az alap tanácsadó bizottságában részt vesz az EBB képviselője is. A befektetési stratégia erős növekedési kilátásokkal kecsegtető középvállalkozásokban stratégiai kisebbségi részesedés megszerzése. A cél beruházások megvalósítása legfeljebb 14 különböző vállalatban, 4–6 éves tartási időszak alatt, elsősorban a fogyasztói javakra, kiskereskedelemre, pénzügyi szolgáltatásokra, telekommunikációra és a feldolgozóiparra összpontosítva.

Az alap első befektetéseként kivásárlással részesedést szerzett egy higiéniai termékeket gyártó vezető tanzániai vállalatban. A kivásárlás egy nagy nemzetközi bankkal és egy magántőke-intézettel alakított konzorcium révén történt.

Infrastrukturális projektekbe történő közvetlen beruházás

26

Számos AKCS-országban tényleges hiány van az alapvető infrastruktúra területén. A beruházási keret infrastrukturális projektekbe való beruházásokat támogat a villamosenergia-ellátás és -termelés, a telekommunikáció, a víz és a szennyvíz, valamint a közlekedés, az egészségügy és az oktatás területén, különös figyelemmel a megújuló energiákkal és az éghajlatváltozással kapcsolatos projektekre. Az infrastrukturális projektek biztosíthatják a fenntartható növekedést, munkahelyeket teremthetnek, és javíthatják a regionális integrációt.

27

A vizsgált infrastrukturális projektek mindegyike esetében megállapítottuk, hogy azok összhangban vannak más uniós fejlesztési együttműködési intézkedésekkel (lásd: a **4. háttéranyag** példája).

A beruházási keret hozzáférést nyújt hosszú távú finanszírozási lehetőségekhez, helyi pénznemben történő hitelezési lehetőségeket biztosít, és katalizáló hatása is van

28

Megvizsgáltuk, hogy a beruházási keret műveletei létrehozták-e a várt többletértéket. Noha ma már eltérő a piaci helyzet, a beruházási keret első éveiben az EBB azon kevés szereplők egyike volt, akik a piacon helyi pénznemben nyújtottak hosszú távú finanszírozást a magánszektorban. Mivel kiegészítő forrásokat is bevont, a beruházási keretnek továbbá katalizáló hatása is volt.

Példa infrastrukturális projektre

A beruházási keret 30 millió eurót ruházott be a kribi gázüzemű erőműbe (216 MW-os földgáztüzelésű hőerőmű Kamerunban). A 253 millió eurós teljes projektköltségű erőmű az ország első ilyen típusú létesítménye, amely több mint 160 000 háztartás, helyi vállalat és kisvállalat számára biztosít majd villamos energiát. A projekt célja a növekvő belföldi villamosenergia-igény kielégítése, a kereskedelem ösztönzése, munkahely-teremtés és gazdasági növekedés.

Hosszú távú finanszírozás

29

Valamennyi ágazatra jellemző, hogy a beruházások rendszerint fenntarthatóbbak, ha hosszú távú finanszírozást is bevonnak. A hosszú távú finanszírozás, ha pénzügyi közvetítőknek nyújtott hitelkeretek formájában történik, folyamatos kiegészítő források lehetőségét kínálja a bankoknak. Ez a finanszírozási hiánnyal küzdő kvk-knak továbbhitelező bankok számára hasznos. A vizsgált mintában a pénzügyi közvetítőknek nyújtott hitelek átlagos futamideje kilenc év volt.

30

Az EBB e tekintetben nincs egyedül, mivel a legtöbb más fejlesztési finanszírozási intézmény szintén nyújt hosszú távú finanszírozást. A beruházási keret azonban az elmúlt években jelentősen megnövelte a hitelkeretek számára történő hitelnyújtásokat. 2014 végén a hitelkeretek a beruházási keret portfóliójának 28%-át tették ki, míg ez az arány 2010 végén 14% volt. A megnövekedett arány a beruházási keret által kínált hosszú távú finanszírozás jelenlegi fontos szerepét tükrözi (lásd: **5. háttérmagyarázat**).

5. háttérmagyarázat

Beruházási keret – hitelkeretek, 2011–2014 (millió euró)

Ország/Régió	2011	2012	2013	2014	Összesen
Botswana				20,00	20,00
Dominikai Köztársaság	15,50		1,00		16,50
Ghána	8,00		20,00	20,00	48,00
Haiti	8,00				8,00
Kenya	13,50	76,50		50,00	140,00
Malawi			15,00		15,00
Mozambik				5,00	5,00
Nigéria		100,17	120,00	50,00	270,17
Regionális – Afrika				80,11	80,11
Regionális – Karibi régió	50,00				50,00
Regionális – Kelet-Afrika	4,00	60,00	114,00	152,00	330,00
Regionális – Dél-Afrika				25,50	25,50
Regionális – Nyugat-Afrika	10,00				10,00
Ruanda	8,00				8,00
Seychelle-szigetek		5,00			5,00
Zambia				25,00	25,00
Összesen	177,00	241,67	270,00	427,61	1 056,28

Forrás: EBB.

Helyi pénznemben történő finanszírozás

31

Az EBB-t arra ösztönzik, hogy – amennyiben megvalósítható és megfelelő – helyi pénznemben nyújtson hiteleket, mert így a végső kedvezményezett számára elkerülhető az árfolyamkockázat¹¹. Az EBB belső hitelkockázatpolitikája a helyi pénznemben történő finanszírozást a beruházási keret teljes tőkeellátottságának 20%-ában maximalizálja. A helyi pénznemben történő finanszírozás aránya a 2011–2014-es időszakban – mind az éves volument, mind a beruházási keret teljes portfóliójához viszonyított arányát tekintve – nagyobb volt, mint korábban bármikor. 2014 végén a helyi pénznemben nyújtott hitel összege a beruházási keret teljes tőkeellátottságának 18,1%-a volt.

32

A helyi pénznemben történő hitelnyújtás révén még inkább növelhető a beruházási keret fejlesztési hatása. Ezt a kedvezményezést számos pénzügyi közvetítő üdvözölte az AKCS-országokban (lásd: a **6. háttérmagyarázat** példája).

33

Helyi pénznemben történő finanszírozást más fejlesztési finanszírozási intézmények is végeznek, és egyes pénzügyi közvetítők vannak olyan helyzetben, hogy maguk kezelik az árfolyamkockázatot. Mindezek ellenére a helyi pénznemben történő hitelezés iránt továbbra is nagy a kereslet, és az EBB fontos szerepet játszik e kereslet kielégítésében.

11 A Cotonoui Megállapodás II. melléklete 5. cikkének c) pontja.

6. háttérmagyarázat

Mikrofinanszírozás (Haiti)

Egy haiti mikrofinanszírozási intézet részére hitelkeretet nyitottak, lehetővé téve, hogy az intézet megnövelje portfólióját a földrengés utáni újjáépítési munkák kapcsán. A célkedvezményezett városokban, főként a kereskedelem, a kézműipar és a szolgáltatások területén tevékenykedő egyéni vállalkozók és mikrovállalkozások. A beruházási keret által rendelkezésre bocsátott (3 millió eurónak megfelelő) összeget helyi pénznemben (haiti gourde) fizették ki. Az árfolyamkockázatot teljes mértékben a beruházási keret viseli. A kezdeményezés hozzáférést biztosít a helyi kisvállalkozások számára a finanszírozási forrásokhoz.

Katalizáló hatás

34

A Cotonoui Megállapodás értelmében a beruházási keret műveleteinek katalizátorként kell szolgálniuk a hosszú távú helyi források mozgósításának ösztönzéséhez és a külföldi magánbefektetőknek és hitelezőknek az AKCS-államok projektjeibe való bevonásához¹².

35

A katalizáló hatás kimutatásának egyik egyszerű módja a tőkeáttételi mutató kiszámítása: ehhez a projektberuházások teljes összegét el kell osztani a beruházási keret által rendelkezésre bocsátott teljes összeggel. A pénzügyi közvetítőkkel és végső felhasználókkal készített interjúk során nyert információk alapján a beruházási keretből támogatott 20 projektet tartalmazó vizsgált mintában a következők a tőkeáttételi mutatók (lásd: **7. háttérmagyarázat**).

12 A Cotonoui Megállapodás II. melléklete 3. cikke (1) bekezdésének b) pontja.

Tőkeáttételi mutató

Pénzügyi eszköz	Tőkeáttétel	Megjegyzések
Infrastrukturális projektek és közvetlen hitelek	4,6	A projekt összköltségének és a beruházási keret lekötött összegének a hányadosa
Hitelkeretek	3,2	A beruházási keret a projekt összköltségének legfeljebb 50%-át finanszírozza
Tőkebefektetések	7,1	A tőkebefektetési alap teljes összegének és a beruházási keret lekötött összegének a hányadosa

Forrás: Európai Számvevőszék.

36

A beruházási keretnek a további finanszírozási forrásokat mozgósító hatását nehéz felmérni. A mérés attól függ, hogy a beruházási keret „csatlakozónak” vagy „kezdemenyezőnek” tekintendő-e (előbbi esetben az EBB-t egy másik fejlesztési finanszírozási intézmény kérte fel a projektben való részvételre, utóbbi esetben a projektet az EBB kezdeményezte).

37

A katalizáló hatás ugyanakkor tágabb fogalom, mint maga a tőkeáttétel. A beruházási keret többletértéke ezenkívül abban is rejlik, hogy az EBB részvétele a hitelképességet is növeli. A nagyobb hitelképesség a többi hitelező és adományozó bizalmát is növeli, valamint arra ösztönzi őket, hogy vegyenek részt a konkrét projektekben (lásd: a **8. háttérmagyarázat** példái).

Erős katalizáló hatást kifejtő projektek

Lake Turkana Wind Farm (Szélerőműpark, Turkana-tó)

A beruházási keret részt vesz a 623 millió eurós Turkana-tavi szélerőműpark finanszírozásában, amely mindeddig az egyik legnagyobb egyedi magánberuházás Kenyában és a szubszaharai Afrika legnagyobb szélerőműparkja. A beruházási keret hozzájárulása 150 millió euró. Ebben a projektben a beruházási keret katalizáló hatása erősnek bizonyult: az EBB szereplése nagymértékben ösztönözte a többi befektető részvételét.

Mikrofinanszírozási alap

A beruházási keret 5 millió eurót fektetett egy mikrofinanszírozási intézményeket és Afrika-szerte a tisztességes kereskedelemben tevékenykedő kistermelőket célzó mikrofinanszírozási alapba. A tőkebevonás összesen 22 millió euró volt. Az alapot eredetileg három civil szervezet kezdeményezte. A beruházási keret finanszírozása nélkül a projekt minden bizonnyal nem valósulhatott volna meg.

38

Elvégzett vizsgálataink alapján megállapítjuk, hogy a beruházási keret többletértéket hoz létre az AKCS-országokkal folytatott uniós fejlesztési együttműködés terén. A beruházási keret összhangban van az AKCS-országokkal folytatott uniós fejlesztési együttműködéssel, hozzáférést biztosít hosszú távú finanszírozási lehetőségekhez és helyi pénznemben nyújtott hitelekhez, továbbá katalizáló hatása is van.

39

A beruházási keret és az AKCS-országokkal folytatott uniós fejlesztési együttműködés más területei közötti összhang tovább nőtt, mivel az EBB az Impact finanszírozási keret (IFE) révén immár nagyobb kockázattal járó projekteket is fel tud vállalni (lásd: 15. bekezdés).

40

Kenyában megállapítottuk, hogy a pénzügyi közvetítők nem tartják be teljes mértékben azt a láthatósági követelményt, amelynek értelmében a beruházási keretet fel kell tüntetni saját, kkv-kkal kötött továbbhitelezői megállapodásaikban (lásd: 21–22. bekezdés).

1. ajánlás A továbbhitelezői megállapodásokban szisztematikusan fel kell tüntetni a beruházási keretet

Az EBB gondoskodik arról, hogy a pénzügyi közvetítők továbbhitelezői megállapodásaikban hivatkozzanak a beruházási keretre, hogy a végső kedvezményezettek tájékozódjanak a finanszírozási forrásról.

41

A hitelkereteket kiegészítő technikai segítségnyújtás nem kellően célozta meg a végső kedvezményezetteket (lásd: 23. bekezdés).

2. ajánlás A hitelkeretek kiegészítéseként technikai segítségnyújtást kell felajánlani

Annak érdekében, hogy a kkv-k szintjén növekedjék a fejlesztés hatása, az EBB a pénzügyi közvetítőkkel együtt biztosítsa, hogy a végső kedvezményezettek teljes mértékben ki tudják használni a technikai segítségnyújtási lehetőségeket.

42

A beruházási keret fontos szerepet játszik a hosszú távú finanszírozási lehetőségekhez való hozzáférés és a helyi pénznemben történő hitelnyújtás területén. A beruházási keretnek továbbá kedvező katalizáló hatása is van (lásd: 28–37. bekezdés).

A jelentést 2015. szeptember 22-i luxembourgi ülésén fogadta el a Karel PINXTEN számvevőszéki tag elnökölte III. Kamara.

a Számvevőszék nevében

Vítor Manuel da SILVA CALDEIRA
elnök

Jóváhagyott műveletek, aláírt szerződések, és az AKCS beruházási keret részére folyósított összegek (évenként és összesítve)

(millió euró)

	2003–2010	2011	2012	2013	2014	Összesen
Jóváhagyások	3 396,3	429,6	617,0	818,0	443,6	5 704,6
Aláírt szerződések	2 816,1	193,0	355,0	471,5	652,6	4 488,2
Folyósítások	1 401,4	305,5	315,1	277,2	290,5	2 589,7

Forrás: EBB.

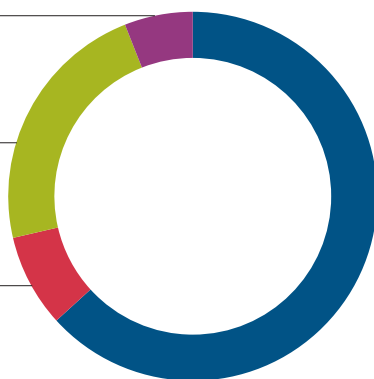
**Pénzügyi eszközönkénti lebontás
2011 és 2014 között aláírt összegek**

Egyéb
100 millió euró

Infrastrukturális projektek
378 millió euró

Tőkebefektetések
136 millió euró

Hitelkeretek
1 056 millió euró

Forrás: EBB.

A Számvevőszék által megvizsgált projektek (millió euró)

Projekt száma	Ország	Szerződés megnevezése	A beruházási keretben aláírt összeg	A projekt teljes összege ¹	Aláírás éve	Ágazat/Eszköz
1	Kamerun	Kribi gas-fired power plant (Kribi gázüzemű erőmű)	29,5	260	2012	INFRA (Energia)
2	Haiti	ACME Haiti local currency loan (ACME, Haiti pénznemében nyújtott hitel)	3,0	6	2011	Hitelkeret
3	Kenya	Lake Turkana Wind Power (Szél-erőmű, Turkana-tó)	150,0	623	2014	INFRA (Energia)
4	Kenya	Family Bank PEFF (Családi Bank, PEFF)	10,0	20	2013	Hitelkeret
5	Kenya	Housing finance (Lakásfinanszírozás)	20,0	50	2012	Hitelkeret
6	Kenya	Family Bank microfinance facility (Családi bank mikrofinanszírozási eszköz)	10,0	20	2013	Hitelkeret
7	Kenya	Shelter Afrique	15,0	38	2013	Városfejlesztés
8	Malawi	Malawi credit line (Malawi hitelkeret)	15,0	30	2013	Hitelkeret
9	Mauritius	Mauritius Airport Hotel	8,0	21	2012	Turizmus
10	Nigéria	Access Bank	50,0	125	2012	Hitelkeret
11	Regionális – Afrika	ADENA Fund	12,0	100	2011	Tőkebefektetés
12a)	Regionális – Afrika	EDFI/EFP-Proparco	Beleértendő az EDFI-EFP részére lekötött 100 millió euróba	75	2013	Hitel
12b)	Kenya	EDFI/EFP-FMO		45		Hitelkeret
13	Regionális – Afrika	Catalyst Fund	8,93	125	2011	Tőkebefektetés
14	Regionális – Afrika	Convergence ICT Fund	19,25	145	2012	Tőkebefektetés
15	Regionális – AKCS	FEFISOL	5,0	22	2011	Tőkebefektetés
16	Regionális – Afrika	PTA Bank	80,0	160	2014	Hitelkeret
17	Tanzánia	NMB – PEFF	50,0	107	2013	Hitelkeret
18	Tanzánia	NMB – Microfinance (NMB – Mikrofinanszírozás)	20,0	88	2013	Hitelkeret
19	Uganda	Crane Bank	28,0	56	2014	Hitelkeret
20	Uganda	EADB	25,0	50	2012	Hitelkeret

1 A számvevőszéki ellenőrzésig lekötött összegek.

Összefoglaló

Az Európai Beruházási Bank üdvözli az Európai Számvevőszéknek a „The ACP Investment Facility (ACP IF): does it provide added value?” című zárójelentését. A vizsgálat lehetővé tette a beruházási keret segítségével finanszírozott projektekből vett reprezentatív minta következtetésének és célravezetőségének értékelését az Európai Unió Cotonoui Megállapodásban meghatározott fejlesztési céljai szempontjából. Véleményünk szerint a III. kamara összes elfogadott következtetése és ajánlása elfogadható.

Észrevételek

Finanszírozási konstrukciók

26

A beruházási keret valójában a szigorú értelemben vett alapvető infrastruktúrára irányuló (különösen magánszektorban folyó) beruházási projekteket finanszíroz az energiaügyi, a közlekedési, a távközlési és a vízügyi ágazatban. Az oktatás és az egészségügy területén végrehajtott műveletek jelenleg inkább közvetett finanszírozás (hitelkeretek vagy befektetési alapokban szerzett tőkerészesedések) keretében zajlanak, különösen a hatásközpontú finanszírozás 2014-ben bevezetett csomagján keresztül. A cél az egészségügyi ellátáshoz és az oktatáshoz való hozzáférés javítása, különösen a legkiszolgáltatottabb népességcsoportok körében, elsősorban a magánvállalkozások által biztosított kínálat bővítéséhez nyújtott támogatás révén. Szeretnénk azonban közvetlenebb módon is szerepet vállalni az említett két ágazat alapvető infrastruktúráinak finanszírozásában, különösen a támogatásokat ötvöző műveletekkel („blending”).

Következtetések és ajánlások

1. ajánlás

Pénzügyi közvetítésre irányuló szerződéseink már minden esetben tartalmaznak olyan rendelkezést, amely előírja a finanszírozási forrás szisztematikus megemlítését a pénzügyi közvetítők és a végső kedvezményezettek között létrejövő hitelmegállapodásokban. Igyekszünk még nagyobb erőfeszítéseket tenni a rendelkezés megfelelő végrehajtásának biztosítása érdekében. Az elvégzett ellenőrzés nyomán már felszólítottuk kenyai partnereinket¹ e szerződéses kötelezettség hathatós végrehajtására, és a jövőben különös figyelmet fogunk fordítani erre, mivel ez döntő szerepet játszik abban, hogy láthatóvá tegyük az Európai Unió Cotonoui Megállapodás keretében végzett tevékenységét.

2. ajánlás

Noha a technikai segítségnyújtásnak valóban jelentős része irányul a helyi pénzügyi intézmények (különösen kereskedelmi bankok és mikrofinanszírozási intézmények) kapacitásainak növelésére az AKCS-országokon belüli pénzügyi ágazat átfogó korszerűsítésének céljából, a technikai segítségnyújtási programok kisebb mértékben a végső kedvezményezettek, a vállalkozásokra is irányulnak annak érdekében, hogy a kkv-k beruházási projektjei közül több váljon bankképesé. A legutóbbi pénzügyi segítségnyújtási műveleteink már közvetlenül a vállalkozásokat is célozzák. Meg kell továbbá jegyezni, hogy a 11. EFA keretében az EBB mélyíteni kívánja az Európai Bizottsággal folytatott együttműködést, különösen a magánszektor fejlesztése céljából támogatásötvözéssel finanszírozott műveletek esetében. Ez lehetővé fogja tenni a beruházási keretből származó források végső kedvezményezettjei számára biztosított technikai segítségnyújtás volumenének növelését és típusának bővítését. Bizonyos konkrét megközelítésmódookról jelenleg folyik az eszmecsere.

¹ SHELTER-AFRIQUE COMMUNITY DEVELOPMENT projekt.

HOGYAN JUTHAT HOZZÁ AZ EURÓPAI UNIÓ KIADVÁNYAIHOZ?

Ingyenes kiadványok:

- egy példány:
az EU Bookshopból (<http://bookshop.europa.eu>),
- több példány, valamint plakátok, térképek rendelése:
az Európai Unió képviselőin keresztül (http://ec.europa.eu/represent_hu.htm),
nem uniós országokban a küldöttségektől (http://eeas.europa.eu/delegations/index_hu.htm),
a Europe Direct szolgáltatáson keresztül (http://europa.eu/europedirect/index_hu.htm)
vagy a 00 800 6 7 8 9 10 11 telefonszám tárcsázásával (ingyenesen hívható az EU egész területéről) (*).

(*) A legtöbb hívás és a megadott információk ingyenesek (noha egyes mobiltelefon-szolgáltatókon keresztül, telefonfülkékből és hotelekből a számot csak díjfizetés ellenében lehet hívni).

Megvásárolható kiadványok:

- az EU Bookshopból (<http://bookshop.europa.eu>).

Az EBB által kezelt AKCS beruházási keret egy kockázatviselő
rulírozó alap, amely magáncégek és a kereskedelmi alapon
vezetett állami szektorbeli cégek beruházásait támogatja az
afrikai, karibi és csendes óceáni országokban. A keret
különböző pénzügyi eszközök révén közép- és hosszú távú
finanszírozás nyújtásával fenntartható gazdasági, társadalmi
és környezeti előnyök elérésére törekszik.

A Számvevőszék arra a következtetésre jutott, hogy
a beruházási keret többletértéket teremt, és működése
összességében összhangban van az Európai Unió és az
AKCS-országok közötti fejlesztési együttműködéssel.
Ugyanakkor nem mindig tartották be azt a szerződéses
kötelezettséget, hogy a végső kedvezményezetteket
tájékoztatni kell az EBB-től, illetve a beruházási keretből
származó finanszírozásról, továbbá a technikai
segítségnyújtás során sem mindig a kis- és
középvállalkozásokat célozták meg.

EURÓPAI
SZÁMVEVŐSZÉK

Kiadóhivatal